

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Xidmətlər Agentliyi

**Aqrar Xidmətlərin Təşkili şöbəsi
Fitosanitar xidmətlər sektoru**

**2025-ci ilin İyun ayı ərzində respublika ərazisində
müşahidə edilmiş fitosanitar vəziyyət və həyata
keçirilmiş fitosanitar tədbirlərə dair məlumatların
əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisəli təhlili**

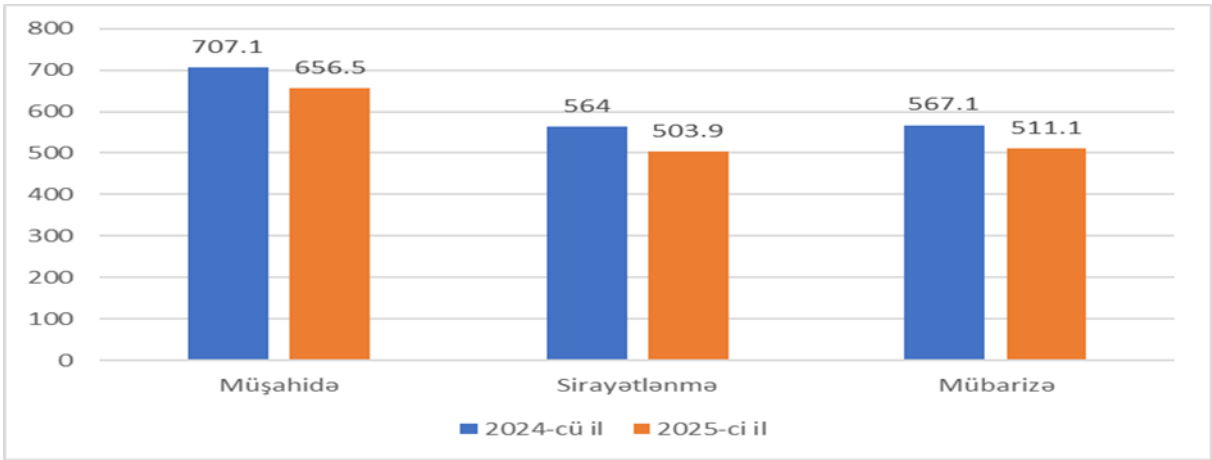
info@axa.gov.az

Xülasə

Arayış, ölkə ərazisində müxtəlif zərərli orqanizmlərlə bağlı Aqrar Xidmətlər Agentliyinin Bitki Mühafizəsi və Fumiqasiya (zərərsizləşdirmə) Mərkəzi tərəfindən fitosanitar tədbirlərə dair "Logix" informasiya sistminə daxil edilmiş məlumatlar əsasında hazırlanmışdır. Eyni zamanda, bəzi zərərli orqanizmlərə dair məlumatların əvvəlki illərin eyni dövrləri ilə müqayisəsi aparılmışdır. Arayış məlumat xarakteri daşıyır.

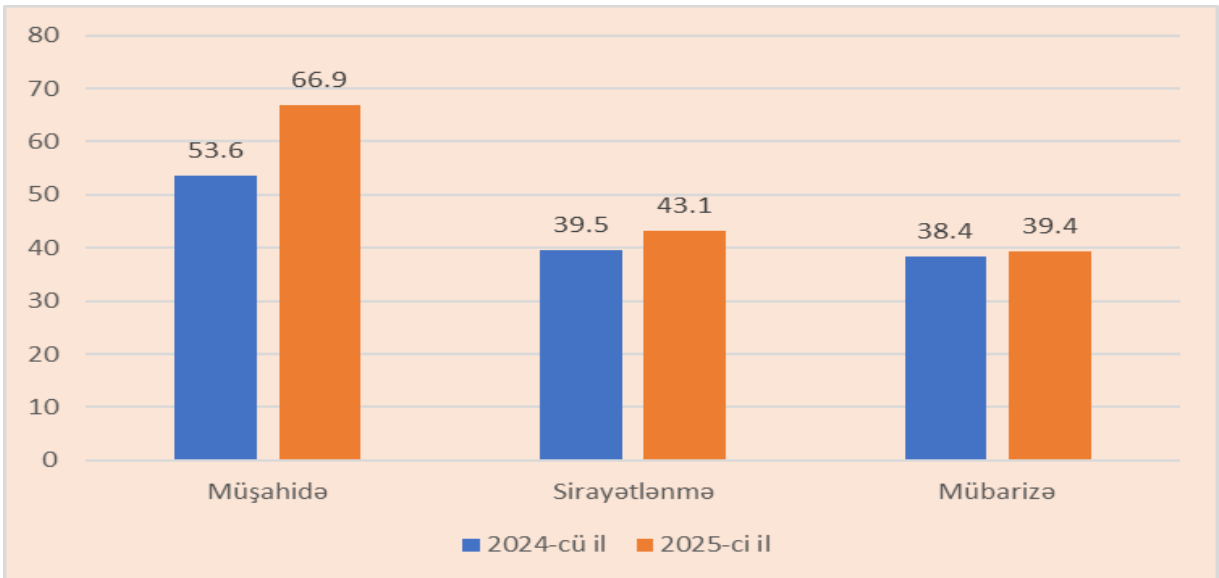
Cari ilin yanvar - iyun aylarında zərərli orqanizmlərlə bağlı ümumilikdə 656.5 min hektar sahədə fitosanitar **müşahidələr** aparılmış, 503.9 min hektar sahədə müxtəlif zərərli orqanizmlərlə **sirayətlənmə** aşkar edilmiş və profilaktik mübarizə tədbirləri də daxil olmaqla 511.1 min hektar sahədə mexaniki, bioloji və kimyəvi **mübarizə** tədbirləri həyata keçirilmişdir. 2024-cü ilin eyni dövründə isə bu göstəricilər müvafiq olaraq 707.1; 564.0 və 567.1 min hektar olmuşdur (**Qrafik 1**).

Qrafik 1. 2024-2025-ci illərin yanvar-iyun ayları ərzində zərərli orqanizmlərlə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (min ha)

Cari ilin iyun ayında ümumilikdə 66.9 min hektar sahədə **müşahidələr** aparılmış, 43.1 min hektar sahədə müxtəlif zərərli orqanizmlərlə **sirayətlənmə** aşkar edilmiş və 39.4 min hektar sahədə mexaniki, bioloji və kimyəvi **mübarizə** tədbirləri həyata keçirilmişdir. 2024-cü ilin eyni dövründə isə bu göstəricilər müvafiq olaraq 53.6; 39.5 və 38.4 min hektar olmuşdur (**Qrafik 2**).

Qrafik 2. 2024-2025-ci illərin iyun ayı ərzində zərərli orqanizmlərlə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (min, ha)

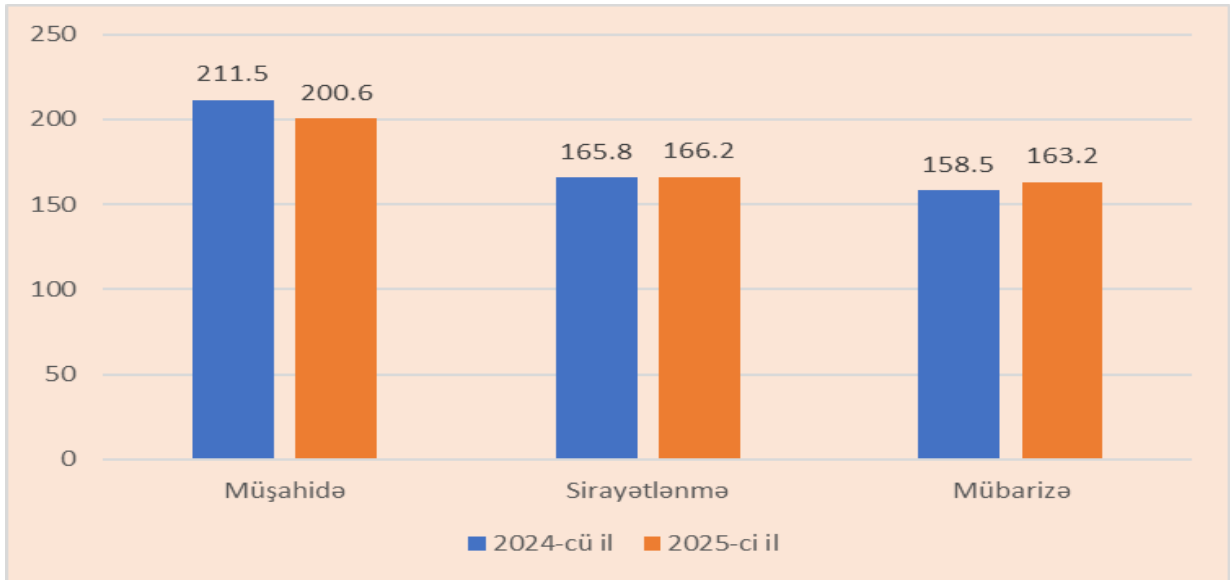

Siçanabənzər gəmiricilər (Rodentia)

İyun ayı ümumilikdə zərərvericinin yayılma intensivliyinin aşağı düşməsi dövrü kimi xarakterizə olunur. Ona görə də bu ay cəmi 146.8 hektar sahədə müşahidələr aparılmış və 117.3 hektar sahədə sirayətlənmə aşakar edilmişdir. Zərərverici ilə sirayətlənmə Masallı rayonunun əkin sahələrində müşahidə edilmişdir. Bu əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2.5 dəfə az olmuşdur. Beləki, 2024-cü ilin iyun ayında müşahidə edilən sirayətlənmə sahəsi 298.2 ha təşkil etmişdir.

2025-ci ilin **yanvar-iyun** aylarında müşahidə aparılmış 200.6 min hektar ərazinin 166.2 min hektarında (82.9%) sirayətlənmə aşkar edilmiş və 163.2 min hektar sahədə mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir. 2024-cü ilin eyni dövründə bu göstəricilər müvafiq olaraq 211.5; 165.8 (78.4%) və 158.5 min hektar olmuşdur. Rəqəmlərdən görüldüyü kimi cari ilin qeyd olunan dövründə sirayətlənmə həcmində ciddi fərq müşahidə edilməsə də mübarizə həcmində 4.7 min, yaxud 3.0% artım olmuşdur (**Qrafik 3**).

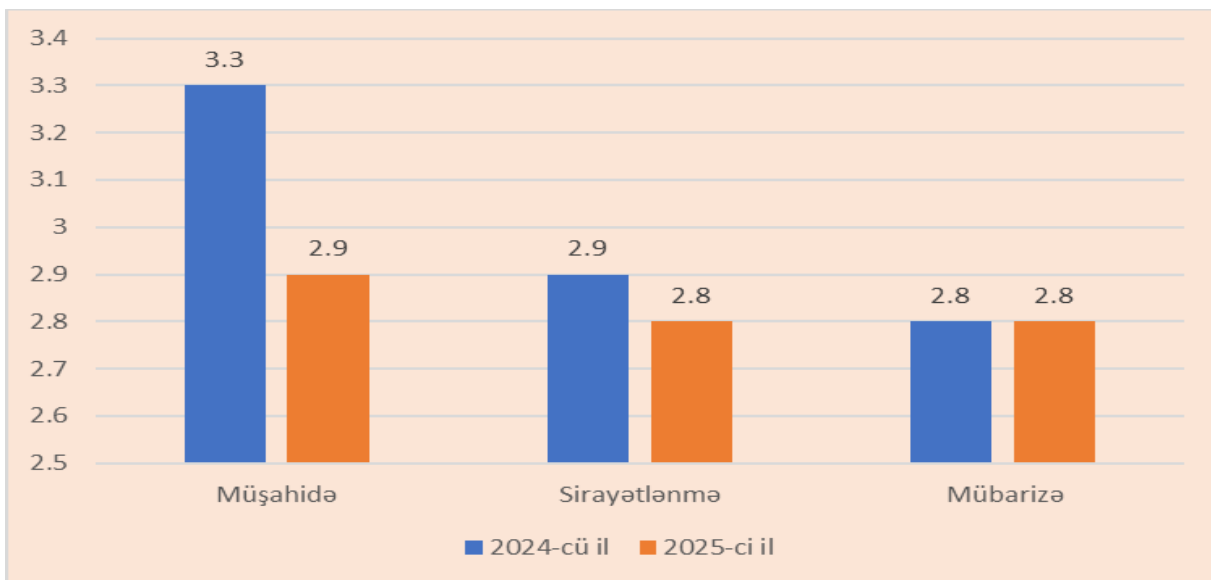
Qrafik 3. 2024-2025-ci illərin yanvar-iyun ayları ərzində siçanabənzər gəmiricilərlə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (ha)

Alaq otları

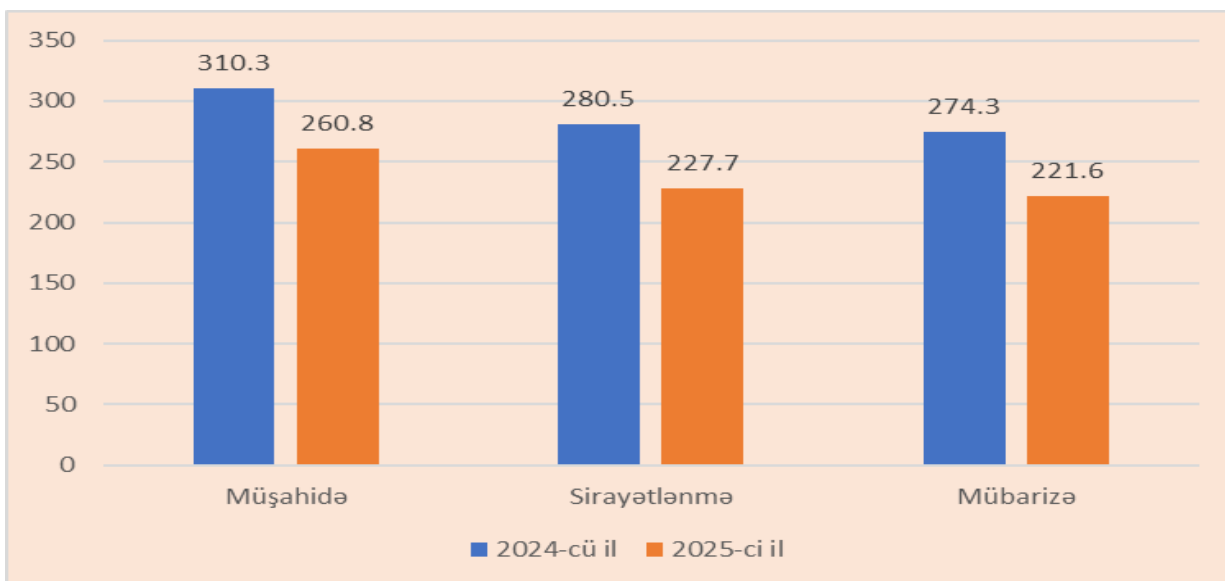
İyun ayı ərzində karantin tətbiq edilməyən alaq otları ilə bağlı müşahidələrin aparıldığı 2.9 min ha əkin sahəsinin 2.8 min hektarında müxtəlif alaq otları ilə sirayətlənmə (96.6%) aşkar edilmiş və 2.8 min ha sahədə mübarizə tədbirləri həyata keçirilmiş, bunun da 2.2 min hektarını kimyəvi mübarizə təşkil etmişdir. 2024-cü ilin eyni dövründə bu göstəricilər müvafiq olaraq 3.3; 2.9; 2.8 və 1.5 min ha olmuş, sirayətlənmə 87.9% təşkil etmişdir. Rəqəmlərdən də görüldüyü kimi əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə elə fərq müşahidə edilməmişdir. (**Qrafik 4**).

Qrafik 4. 2024-2025-ci illərin iyun ayları ərzində karantin tətbiq edilməyən əlaq otları ilə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (min ha)

2024 və 2025-ci illərin yanvar-iyun aylarında karantin tətbiq edilməyən əlaq otları ilə bağlı aparılmış fitosanitar tədbirlərə dair məlumatlar **Qrafik 5**-də verilmişdir.

Qrafik 5. 2024-2025-ci illərin yanvar-iyun ayları ərzində karantin tətbiq edilməyən əlaq otları ilə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (min ha)

Ziyankar bağacıq (*Euryqaster integriceps put.*)

Ay ərzində Ziyankar bağacıq zərərvericisi ilə bağlı müşahidələrin aparıldığı 1967.0 hektar taxıl əkini sahəsində **sirayətlənmə (37.6%)** aşkar edilmiş və kimyəvi mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir. Əvvəlki ilin eyni dövründə isə müşahidələrin aparıldığı 488.0 ha sahənin 55.0 hektarında **sirayətlənmə müşahidə edilmişdir.** etmişdir. Sirayətlənmə əsasən Ağsu (656.0 ha), Ağdaş (577.0 ha), Zaqatala (302.0 ha) və Ağstafa (209.0 ha) rayonlarının taxıl əkini sahələrində müşahidə olunmuşdur.

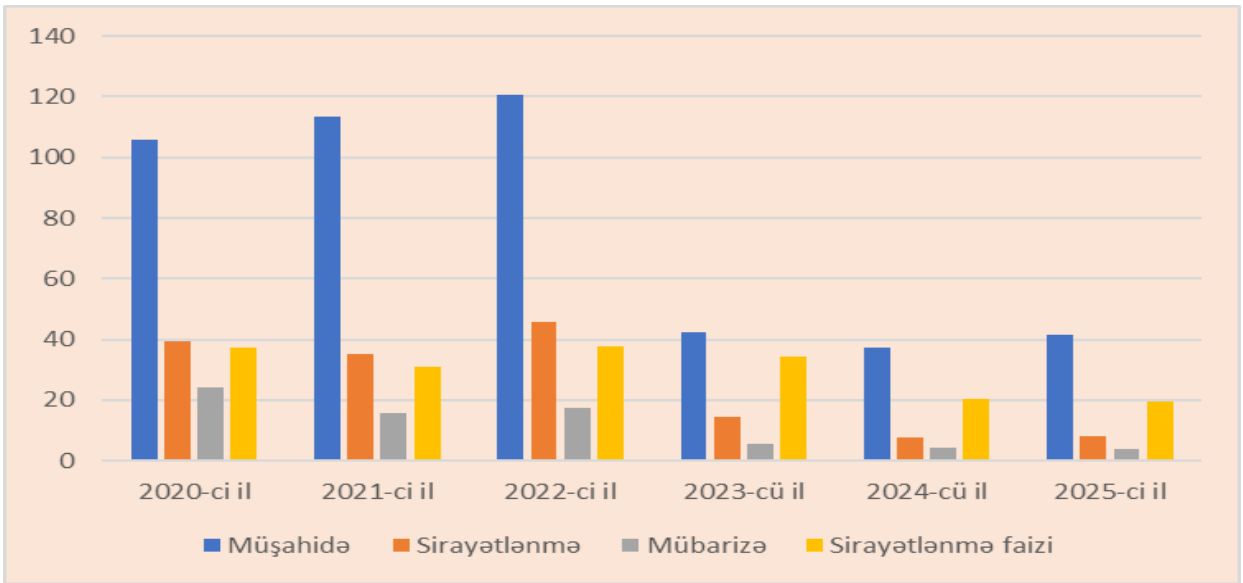
Fitonomus (*Hypera postica*)

Ay ərzində fitonomus zərərvericisi ilə bağlı müşahidələrin aparıldığı 2.4 min ha yonca əkini sahəsinin 0.8 min hektarında sirayətlənmə (33.3%) aşkar edilmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir. 2024-cü ilin eyni dövründə isə bu göstəricilər müvafiq olaraq 1.0; 0.6 min ha olmuşdur.

Çəyirtkələr (*Acrididae*)

Ay ərzində çəyirtkələrlə bağlı 17.4 min ha ərazidə aparılan müşahidələr zamanı 6.8 min ha ərazidə sirayətlənmə, əsasən Hacıqabul (2333 ha), Astara (369 ha), Lerik (333 ha), Şabran (267 ha), Ağstafa (221 ha), Şəki (100 ha) və Zərdab (17.6 ha) rayonlarında müşahidə olunmuş və 3.6 min ha ərazidə kimyəvi mübarizə tədbirləri aparılmışdır. 2024-cü ilin eyni dövründə isə 8.1 min ha ərazidə aparılan müşahidələr zamanı 3.4 min ha ərazidə sirayətlənmə əsasən Ağstafa (1380 ha), Tovuz (1085 ha), Qazax (252 ha), Zərdab (185 ha), Lerik (156 ha), Tərtər (104 ha), Şabran (100 ha), Şəki (95 ha) və Qax (50 ha) rayonlarının ərazisində müşahidə olunmuş və 2.5 min ha ərazidə kimyəvi mübarizə tədbirləri aparılmışdır. Ümumiyyətlə son illər respublika ərazisində çəyirtkələrlə sirayətlənmə sahəsində ciddi azalma müşahidə olunur (**Qrafik 6**).

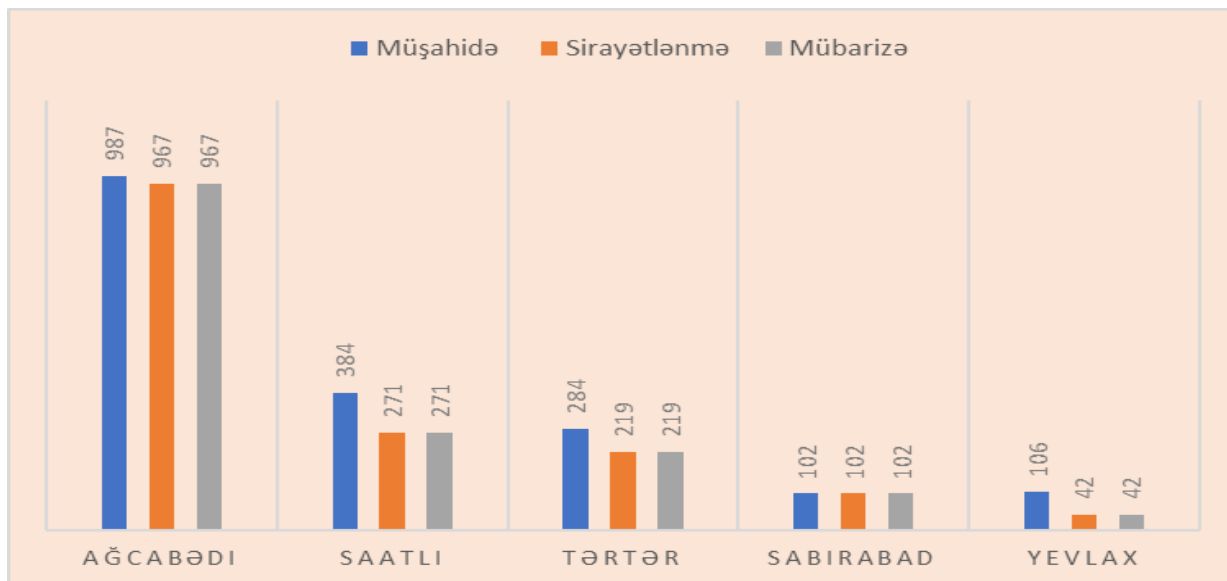
Qrafik 6. 2020-2025-ci illərin yanvar-iyun ayları ərzində çəyirtkələrlə bağlı aparılan fitosanitar tədbirlərin müqayisəli dinamikası (min ha)

Pambıq sahələri üzrə:

Ay ərzində respublikanın pambıq əkini sahələrində 657.4 ha sahədə pambıq sovkası, 1600.4 ha sahədə tor gənəsi, 5107.7 ha sahədə isə pambıq bitkisinin digər zərərvericiləri ilə sirayətlənmə aşkar edilmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri aparılmışdır. Tor gənəsi zərərvericisi ilə sirayətlənmə müşahidə edilmiş rayonlar üzrə məlumatlar **Qrafik 7-də** verilmişdir.

Qrafik 7. 2025-ci ilin iyun ayında pambıq sahələrində Tor gənəsi ilə sirayətlənmə müşahidə olunmuş rayonlar üzrə göstəricilər (ha)

Meyvə bağları üzrə:

Meyvə bağlarında müşahidələrin aparıldığı 16.6 min hektar sahənin 11.0 min hektarında zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmə müşahidə olunmuşdur. Bunun 4.7 min hektarında xəstəliklərlə, 1.0 min hektarında karantin tətbiq edilən, 5.3 min hektarında isə digər zərərvericilərlə sirayətlənmə təşkil etmişdir.

Üzüm bağları üzrə:

Üzüm bağlarında müşahidələrin aparıldığı 4.5 min hektar sahənin 3.9 min hektarında zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmə müşahidə olunmuşdur. Bunun 2.6 min hektarında xəstəliklərlə, 1.3 min hektarında isə zərərvericilərlə sirayətlənmə təşkil etmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri aparılmışdır.

Kartof əkinləri üzrə:

Kartof əkinlərində müşahidələrin aparıldığı 1.6 min hektar sahənin 1.4 min hektarında zərərli orqanizmlərlə sirayətlənmə müşahidə olunmuşdur. Bunun 0.6 min hektarında xəstəliklərlə, 0.8 min hektarında isə zərərvericilərlə sirayətlənmə təşkil etmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri aparılmışdır.

Karantin tətbiq edilən zərərli orqanizmlər

Qəhvəyi mərmər bağacığı (*Halyomorpha halys*)

Qəhvəyi mərmər bağacığına qarşı mübarizə məqsədilə ay ərzində respublika ərazisində 3248.8 ha ərazidə aparılmış monitorinqlər zamanı 146.6 ha ərazidə aşkar edilmiş zərərverici mexaniki (109.9) və kimyəvi yolla (36.7 ha) məhv edilmişdir. Sirayətlənmə əsasən şimal və şimal-qərb rayonlarında, Qax (109.4 ha), Qazax (18.9 ha), Balakən (18.0 ha) və Ağstafa (0.4 ha) rayonlarının ərazisində müşahidə edilmişdir.

Avstraliya şırımlı yastıcası (*Icerya purchasi Maskell*)

Cari ilin may ayında əsasən Astara və Lənkəran rayonlarının ərazisində müşahidələrin aparıldığı 141.8 ha sahənin 101.9 hektarında zərərverici ilə sirayətlənmə (71.9%) aşkar edilmiş və zərərvericiyə qarşı müvafiq kimyəvi mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Komstok yastıcası (*Pseudococcus comstocki* Kuwana)

Astara rayonu ərazisində müşahidələrin aparıldığı 78.0 ha sahənin 67.0 Lənkəran rayonunda isə 12.5 hektarın 9.1 hektarında zərərverici ilə sirayətlənmə aşkar edilmiş və müvafiq kimyəvi mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Tut qalxanlı yastıcası (*Pseudoulacaspis pentagona*)

Müşahidələrin aparıldığı 120.0 hektar sahənin 19.5 hektarında zərərverici ilə sirayətlənmə (16.3%) aşkar edilmiş və müvafiq kimyəvi mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir. Sirayətlənmə Qax (12.3 ha), Ağdaş (7.0 ha) və Daşkəsən (0.2 ha) rayonlarında müşahidə edilmişdir.

Şərq müyvəyeyəni (*Grapholita molesta* (Busck))

Quba rayonu ərazisində müşahidələrin aparıldığı 185.0, Qax rayonunda isə 12.3 hektar sahədə zərərverici ilə sirayətlənmə (89.6%) aşkar edilmiş və müvafiq kimyəvi mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir.

Amerika ağ kəpənəyi (*Hyphantria cunea* Drury)

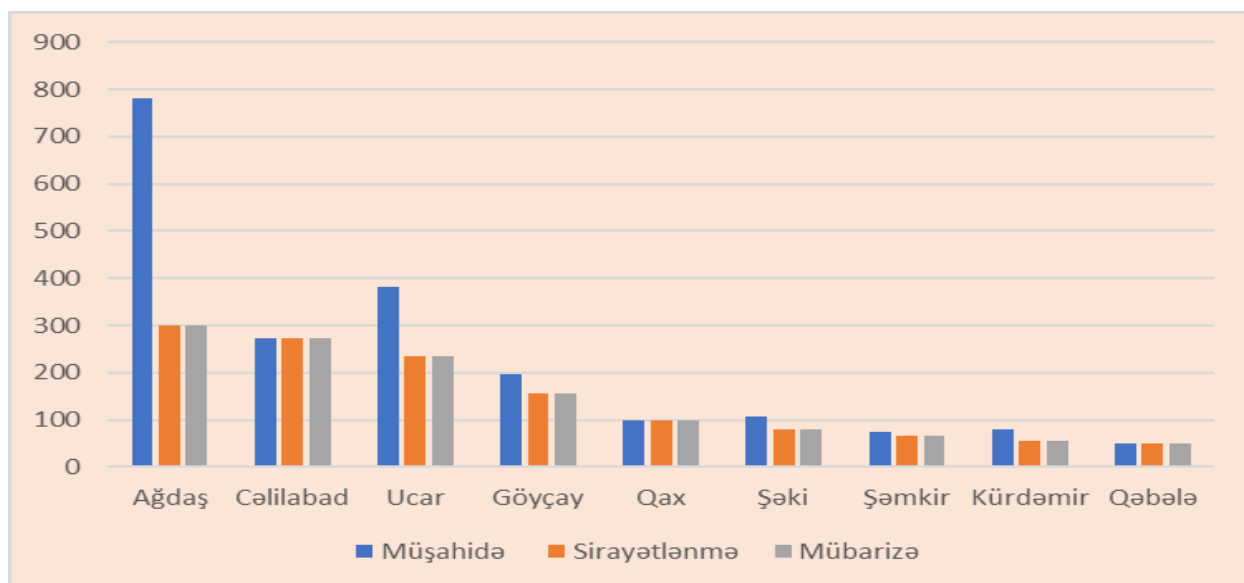
Müşahidələrin aparıldığı 1057.8 hektar sahənin 425.7 hektarında zərərverici ilə sirayətlənmə (40.2%) aşkar edilmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri həyata keçirilmişdir. Sirayətlənmə əsasən Astara (271.0 ha), Lənkəran (113.2 ha), Abşeron (29.0 ha) və Bərdə (12.5 ha) rayonlarının ərazisində müşahidə edilmişdir. Əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə cari ildə sirayətlənmə sahəsi 3 dəfə çox olmuşdur.

Pomidor lağımlayıcı güvəsi (*Tuta absoluta* Meyrick)

Xaçmaz rayonunun ərazisində müşahidələrin aparıldığı 30.0 ha pomidor əkini sahəsində zərərverici ilə sirayətlənmə müşahidə edilmiş və mübarizə tədbiri aparılmışdır.

Karantin alaq otları

Qrafik 8. 2025-ci ilin iyun ayında Sarı sarmaşıqla (*Cuscuta sp.*) ən çox sirayətlənmə müşahidə olunan rayonlar üzrə göstəricilər (ha)

Digər karantin tətbiq edilən alaq otu **Yovşanyarpaqlı ambroziya** (*Ambrosia artemisiifolia* Linnaeus) ilə bağlı aparılan müşahidələr zamanı Balakən (1190.3 ha), Qax (135.5 ha) və Zaqatala (0.2 ha) rayonlarının ərazisində ümumilikdə 1326.0 ha ərazidə sirayətlənmə aşkar edilmiş və müvafiq mübarizə tədbirləri aparılmışdır. **Tikanlı quşüzümü** (*Solanum cornutum* Dunal) ilə sirayətlənmə isə Laçın (5.0 ha), Ağcabədi (1.1 ha), Ağdam (0.9 ha), və Zərdab (0.6 ha) rayonlarının ərazisində, ümumilikdə 7.6 ha ərazidə müşahidə edilmişdir.